

QUAN TIỀN

Ngày xưa, ở nước ta, hệ thống tiền tệ trong dân gian rất phức tạp, thập phân (một quan đổi được mười tiền) và lục thập phân (một tiền ăn sáu mươi đồng) lẫn lộn.

Các bà các cô đi chợ, tính toán người vầy kẻ khác.

Thử nghe: *Lân khân như chú bán gà*

吝巾如注半鬮

Tiền rưởi không bán, bán ba mươi đồng

錢褙空半半匹迺迺銅

Bài “*Đi chợ tính tiền*” sau đây, thuộc loại *Văn Chương truyền khẩu*, cho thấy cách tính tiền lẫn lộn có đồng, tiền và quan.

Chúng tôi trích tập *Văn Chương truyền khẩu*, soạn bài đọc thêm cho lớp Giới Thiệu chữ Nôm, Cấp 2; phần Từ Vựng không chép lại ở đây.

移幣併錢

- 沒貫錢卒忙移
娘黠仍之麻併庄罌
祝先黠匹錢鬮
錢褙糒糲貝匹銅鞮
- 踏吏黠毡銅槁
錢褙哂赅蔗蓼迺銅
固之麻併庄通
錢褙糒粹毡銅茶鮮
匹迺銅溜拏啞
- 匹迺銅蜜仁迺銅鑽
仁礮諾鰓燎煉
仁黠迺翠矯拏狐疑
仁迺戔銅粹燭糒
迺銅芳桎軫時沒貫

Đi chợ tính tiền

- Một quan tiền tốt mang đi,
Nàng mua những gì mà tính chẳng ra.
Thoạt tiên mua ba tiền gà,
Tiền rưởi gạo nếp với ba đồng trâu.
- Trở lại mua sáu đồng cau,
Tiền rưởi miếng thịt, giá rau mười đồng.
Có gì mà tính chẳng thông?
Tiền rưởi gạo tẻ, sáu đồng chè tươi.
Ba mươi đồng rượu, chàng ơi,
- Ba mươi đồng mật, hai mươi đồng vàng.
Hai chén nước mắm rõ ràng,
Hai bảy mươi bốn kéo chàng hồ-nghi.
Hai mươi một đồng bột nấu chè,
Mười đồng nải chuối, chẵn thì một quan.

Thẻ Văn:

Mười bốn câu thơ 6-8, với lối bắt vần lẫn lộn nhiều loại.

Vần của một chữ không kể phụ âm đầu và dấu chữ chữ đó, như vần của “trầu” là “au”, bắt *vần chính* “au” của “cau”.

Trường hợp không phải vần chính, nhưng nghe thuận tai, chấp nhận được, gọi là *vần thông*, như vần “i” và “e”, [hai câu 12-13-14] của nghi, thì và chè.

Thông thường, *vần chính* như sau:

- “ chữ cuối câu 6 bắt vần chữ sáu câu 8,
chữ cuối câu 8 bắt vần chữ cuối câu 6 kể đó “

Một trường hợp ngoại lệ:

chữ cuối câu 6 bắt vần chữ bốn câu 8 :

Một quan tiền tốt mang **đi**, Nàng mua những **gì** mà tính chẳng ra [cc.1-2].

Kết Toán:

儂低罫分結算 Sau đây là phần kết toán:

勾 <u>CÂU</u>	錢 <u>TIỀN</u>	銅 <u>ĐỒNG</u>
3	3	
4	1.5	3
5		6
6	1.5	10
8	1.5	6
9		30
10		50
12		14
13		21
14		10
<hr/>		
共 <u>CỘNG:</u>	7.5	150

別浪
沒貫対袷迺錢
沒錢價算銅連鞆迺
丕
黠袷併鞆迺番
添羸輒迺門門貫錢

Biết rằng:
Một quan đổi lẻ mười tiền,
Một tiền giá tính đồng liền sáu mươi
Vậy:
Bảy rưỡi tính sáu mươi phen,
Thêm trăm năm chục mon men quan tiền.

Phụ Chú:

Quan tiền là một đơn vị lớn, đi chợ phải mang cả râu tiền lẻ gồm tiền lẻ và đồng, cộng đủ một quan.

Trong câu:

“ Vua khen thằng Cát có tài, Ban cho tám khó với hai quan tiền “
có thể là nguyên quan tiền.

Lê Văn Đặng

trong Nhóm Văn Học Chữ Nôm

2000-2005-2012